

Badningen i Enhuskilen for Onsøy herredsrett.

Dommen faller først i neste uke.

Som nevnt i vår avis igår behandlet Onsøy Herredsrett igår en meget interessant sak, hvis avgjørelse kan få stor betydning for både grunneiere og det store publikum, for såvidt som det her dreier sig om hvorvidt en grunneier ved hjelp av et gjerde kan stenge det store publikum ute fra utmark.

Saksøker er i dette tilfelle fru Julie Enhus. Hvis prosessfullmektig er overrettssaksfører Birger Mordt. Saksøkte er skolebestyrer Gjermundsen, Kråkerøy. Som hans prosessfullmektig møtte advokat Jørgen Wilberg. Rettens administrator: dommerfullmektig Sverre Jentoft. Retsvidne Lars Adamsen. Der var 14 vidner.

O.s.saksfører Mordt fikk først ordet og redegjorde for saken som i korte trekk er sådan: Fru Enhus har en eiendom i Enhuskilen hvor i tiden 1916 til 1926 Enhuskilen bad lå. Da det blev klaget over forholdene der ute, blev badet nedlagt. Fru Enhus kungjorde da i byens aviser at eiendommen var fredet, og da var det nærmest ingen trafikk der ute. Men etter som tiden gikk, kom igjen publikum veltende innover eiendommen til stor gene for eieren som brukte og fremdeles bruker eiendommen som havnegang for kreaturer og har gjerdet den inn. Siste sommer var det forferdelig trafikk der ute. Havnegangen blev brukt som fotballplass, skogen blev brukt til latrine og hele eiendommen tilsmusset. Fru Enhus kungjorde i byens aviser at eiendommen var fredlyst og slo op plakater med «Adgang forbudt» uten at det derfor hjalp noe. Forholdet blev da meldt til politiet, men det kunde ikke påta sig noe vakthold der ute uten omkostninger.

Nevnte fredlysning medførte en rekke protester bl. a. fra ordføreren på Kråkerøy og skolebestyrer Gjermundsen. Gjermundsen skrev også endel i avisene og hevdet at publikum hadde ubetinget rett til å benytte eiendommen. Mordt rettet derefter en henvendelse til Gjermundsen med forespørsel om hvorvidt han mener å ha rett til å benytte fru Enhus eiendom.

Gjermundsen svarer den 22. juli 1933 at han har benyttet eiendommen, og tilføier: «De kan derfor forlange mig tiltalt og straffet ifølge min forangående tilståelse».

Så blev da sak anlagt Gjermundsen, da det var av meget stor betydning for fru Enhus å få opplyst om hun har rett til å stenge eiendommen. Det er ikke selve badningen som det trakk og den urenlighet som følger med publikum. hun vil tillivs.

Det finnes nok en rett for den store almenhet til å ferdes i den store utmark, men den utmark må være unnegnet. Men almenhetens rett er ikke til hinder for at eieren kan gjøre med sin eiendom hvad han vil. Eieren kan legge utmark til innmark. Fru Enhus kan slippe en serie sinte okser eller strø fullt av glass-skår på eiendommen. (Prosessfullmektigen henviste her til badesaken på Katten ved Oslo). Jeg tror ikke, sa han, at en rett vil si til fru Enhus: Vær så god. la publikum benytte Deres eiendom som det vil. Det vil da være til stor gene for gårdens drift.

Advokat Wilberg hevdet at motpartens fremstilling av saken var både unøiaktig og ukorrekt. Han mente å kunde føre bevis for at folk omkring Fredrikstad har ferder overalt i utmarken fra Hvaler og omkring i Onsøylandet langs stranden i utmarken. Det gjelder hele kyststrøkingen. I Enhuskilen er det brakt vann, så utferdselen dit er mindre enn andre steder, f. eks. Foten. Dengang det var offentlig bad på Enhus, var trafikken betydelig større enn nu. Dengang var det ingen ulemper, da jaget ingen kreaturer eller rev ned gjerder. Nu skal forholdet være verre til tross for at trafikken er betydelig mindre, og det ferdes mere skikkelige mennesker der ute nu enn det gjorde den gang.

Den rett som folk omkring og i Fredrikstad har hatt til å ferdes over utmark til Vikene, Engelsviken, Skihytten og Hattehytten har aldri vært bestridt av noen utmarkseier, bortsett fra et tilfelle i Glemmen hvor en utmarkseier innhegnet sin utmark for å hindre folk å gå til Skihytten. Gjerdet blev ikke respektert av almenheten. Det blev revet ned hvilket var berettiget i dette tilfelle, men gjelder ikke et havegjerde som har et lovlig formål. Vedkommende gårdbruker var da også betegnende nok en bymann, som vilde utvide den intense eiendomsrett i byen til også å gjelde utmarken på landet.

Fru Enhus har satt op et kreaturgjerde for å hindre kreaturerne å gå på dyrket mark eller på naboeiendommen. Hun har ikke hegnet inn mot sjøen hvor mennesker lettest kan komme til, og hun har ikke gjerdet inn på steder hvor kreaturer har vanskelig for å gå. Likeså har hun satt op et trapeledd ved grinnen for at folk skal gå der og ikke behøve å åpne grinden. Fru Enhus har satt bort 6 villatomter i utmarken sin. Disse villaeiene har sin eneste adgang gjennom skogen. Det er sjøveien og gjennom den ulåste grinn at almenheten har sin gang og ned til vannet hvor de med rette bader.

Advokaten presiserte at Gjermundsen ikke mener at almenheten har lov til å rive gjerder ned eller opre mindre pyntelig i skogen. Det var det fru Enhus anmeldte til politiet og fikk til svar:

at ferdse i skog og mark for almenheten er tillatt, men ikke å brette ned gjerder og gjøre op varme o.s.v «Finn forpøveren, så skal vi ta ham». blev det sagt.

Statsadvokaten som også hadde uttalt sig om saken var enig i at rettsforfølgning for ferdselens vedkommende ikke blev fortsatt, da den er tillatt. Dette er sakens kjerne: Medfører en eiendomsrett den rett at man kan forby almenheten å benytte en eiendoms utmark så lenge som den er utmark. Det er et inngrep fra eierens side i den private rett, ervervet ved seavane og lov.

Spørsmålet er altså om fru Enhus har bevist at gjeldende rettsopfatning hjemler henne å nekte publikum å benytte hennes utmark til badeplass. Det foreligger tvertimot bevis for at en annen rettsopfatning foreligger, nemlig politimesterens, statsadvokatens skrivelser. (Her blev dokumentert skrivelse fra borgermesteren i Fredrikstad og ordføreren i Fr. stad, Glemmen og Kråkerøy som anbefalte fri sakførsel for saksøkte.) Samtlige skrivelser viser at den almindelige opfatning omkring er at publikum har en sådan rett. Advokaten henviste også til Departementets rundskrivelse, hvorav det fremgår at departementet og Stortinget forutsetter at almenretten har rett til å plukke vilde bær og at denne rett bare kan fra-tas publikum ved en lov. Det viser at man ikke engang finner det ønskelig å utvide eiendomsrettens rådighet dit at eieren fikk enerådighet over de vilde bær. Hvis det var spørsmål om almindelig ferdse kan man være sikker på resultatet.

Advokaten gjorde oppmerksom på at saksøkerens påstand var uriktig. Fru Enhus' eiendom er ikke inngjerdet men innhegnet for å hindre kreaturerne å gå hvor de vil.

Tilslutt bemerket advokaten at fru Enhus burde valgt en annen en Gjermundsen som saksøkt, da han ikke hadde badet der etter fredlysningen. Hun kunde f. eks. heller valgt politimesteren eller «Fredrikstad Blad» som kungjorde fredlysningen.

Han nedla påstand i følge tilsvaret.

Det blev derefter ført hele 14 vidner.

For saksøkeren møtte: Gårdbruker Jullus Jespersen, Femdal, som er fru Enhus' far, Andreas Engseth, gårdsbestyrer på Enhus, CChristen Øindsvold, gårdsbestyrer på Enhus (hovedgården).

Som saksøktes vidner møtte: Hans Stenberg, agronom og tidligere gårdsbestyrer på Enhus, Nils Andersen, Kråkerøy, Just Bernhard Andersen, isolatør ved jernbanen, Johan August Johansen, Fuglevik, Lars Gallefoss, Agnar Sverre Iversen, Smertu, Johan Leonard Karlisen, Harry Johannesen, Fredrikstad, Amalie Andersen, Kråkerøy, Oscar Pettersen, veivokter, Glombo og ordfører Anton Davidsen, Kråkerøy.

De tre første vidner uttalte at det av å til hendte at de besøkte voldte en del ulemper på Enhus, og det hendte at det blev revet ned eller ødelagt gjerder der ut. Stedet hvor badet før hadde ligget, var nu lagt ut til beite, men publikum benyttet det undertiden som fotballplass. Stort sett fulgte det ikke så store ulemper med besøket av badende.

De fleste av de øvrige vidner var gamle Kråkerøybeboere og hadde alltid vært vant til å be-

nytte Enhuskilen som badeplass. De mente også å ha rett til å benytte den som sådan selv om den var innhegnet idet de mente at det var innhegnet utmark.

Efter vidneførselen fikk de respektive processfullmektiger ordet til procedyre som i det vesentlige var en gjentagelse eller en utdypning av hvad der tidligere var fremkommet.

Dommen faller i neste uke.